

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף ק'
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ז מתחילת הסימן עד סימן קנ"ח סעיף ב'
המוסר היומי: שמי"ה"ל חלק ב' חתימת הספר פרק ד' (סוף ספר שמירת הלשון)

לוח
לימוד
יומי

על מה צריך להתפלל לפני גשת האדם לסעוד את סעודתו

בברכת על נטילת ידיים לסעודה זוכים לעשות תיקונים גדולים בעולמות העליונים

"וכן אלו שעות שצריך לאכול אע"פ שאין אנו יודעים כוונות וסודות האכילה, אע"כ כשאנו מברכים הברכות כתיקונם, היינו על נטילת ידים והמוציא וברכת המזון, בזה מקיים אותן הצרופים של שעת אכילה".

היוצא מדבריו הוא שכשאדם מקפיד על קיום החלק הנגלה של התורה, ובזמן שניגש לסעודתו הוא נוטל לידי, מברך בדחילו ורחימו ומקפיד על כל פרטי ההלכה, הרי הוא זוכה בכך שמעשיו נעשים על פי רצון ה', ונחשבים כאילו כיוון את כל הכוונות הנוגעות למעשים הגשמיים שהוא עושה.

אחר הדברים האלה מן הראוי שנביא מדברי קודשו של הרה"ק מזיטומיר (בליקוטים חדשים): "והנה יראה האדם ותסמר שערות ראשו, וחיל ורעדה יאחזו ופלצות תלבשנו, בראותו כמה גדלה ויפה כחו לזכות ולעלות במדרגות הרמים והנשאים יותר משרפים ואופנים וחיות הקודש, לעבוד את הש"י רם ונשא האיום והנורא אשר הוא עקרא ושרשא דכל עלמין וכו', ומה יענה ליום הדין, בהיותו מחליף עולם עומד בעולם עובר ומתרפה בעבודתו יתברך. ויש אפילו בחינת גן עדן שהוא יותר קשה מגהינם, מחמת ראות מעלות ומדרגות הצדיקים הגדולים והוא לא כן עשה, ואוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה".

אחת מהעבודות הקשות שבמקדש היא עבודת האכילה, והאריכו בזה הצדיקים בכל הדורות שהדריכו ועוררו על הצורך לגשת לסעודה באימה וביראה, מתוך ידיעה שבכל אכילה אפשר לעלות מעלה מעלה, או חלילה וחס להיפך.

ידוע בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, שהיה אומר שלפני גשת האדם לסעוד את סעודתו צריך שיתפלל על שלושה דברים: שלא ייכשל חלילה במאכל שאינו כשר בתכלית הכשרות, שתהיה האכילה לרפואה ולא תזיק לגוף חלילה, וכן שתהיה האכילה לתיקון של כל מה שצריך לתקן באותה האכילה בעולמות העליונים.

ובאמת האריז"ל הותיר אחריו ברכה כוונות גדולות ונוראות בסוד האכילה, אלא שלא כל מוחא סביל דא, ומי יוכל לעלות בהר ה' ולכוון את הכוונות שכיוונו הכוהנים משרתי ה'.

אך בספה"ק 'תולדות אהרן', לרה"ק רבי אהרן מזיטומיר זיע"א, תלמידו חביבו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, כתב עצה לזה (בפרשת האזינו), היאך יוכל האדם לזכות לתקן תיקונים גדולים בעולמות העליונים, גם מבלי שידע את הכוונות, הייחודים והצירופים שצריך לכוון בזמן קיום המצוות.

מהו הקשר בין נטילת ידים לסעודה לבנין בית המקדש?

חכמינו ז"ל תיקנו נטילת ידים לסעודה. טעם התקנה הוא משום שבדרך כלל הידים אינן נקיות, וממידת קדושה וטהרה - לאכול סעודה בנקיות הידים. ויש מהראשונים שכתבו טעם נוסף לדבר, ששלמה המלך תיקן ליטול ידים לפני אכילת קדשים, וחכמים הוסיפו וגזרו גם על נטילת ידים לתרומה, ועל מנת להרגיל את אוכלי התרומה שיטלו ידיהם - תיקנו נטילת ידיים גם לכל אדם, באכילת לחם של חולין. ואף בזמן הזה קיימת התקנה, כדי שיהיו ישראל רגילים בדבר כשיבנה בית המקדש במהרה. [סימן קנח, סעיף א וס"ק א; ביאורים ומוספים דרשו, 4]

מדוע תיקנו נטילת ידים דוקא לפני אכילת לחם?

כאמור, תקנת נטילת ידים היא כדי שיאכלו סעודה בקדושה ובנקיות, ולכן לא תיקנו זאת אלא באכילת מאכל שרוב בני האדם קובעים עליו את סעודתם, והיינו לחם העשוי מחמשת מיני דגן. וגם לפי הטעם השני הנ"ל, שטעם התקנה הוא להרגיל את אוכלי התרומה בנטילת ידים - כיון שמן התורה (לפי דעת חלק מראשונים) אין תרומה אלא לדגן, יין ושמן, ואת היין והשמן לא מחזיקים בידיים, אלא בכלי, ורק את הדגן מחזיקים ביד, ועל פי רוב אוכלים אותו כלחם, ולא בצורה אחרת, לפיכך לא תיקנו נטילת ידים אלא ללחם דגן. [סימן קנח, ס"ק ב ושעה"צ ס"ק ג; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

באיזה מקרה מברכים 'בורא מיני מזונות' לפני האכילה וברכת המזון לאחריה?

מאפים שאין מברכים עליהם 'המוציא', לא תיקנו ליטול ידים לפני אכילתם, אולם האוכל מהם כמות של 'קביעות סעודה' - ראה משנה ברורה סימן קסת, ס"ק כד - צריך ליטול את ידיו בברכה, ולברך 'המוציא' וברכת המזון. ואם היה בדעתו לאכול כמות קטנה, ולכן לא נטל ידיו, ולאחר מכן החליט לאכול כמות קטנה נוספת, ובשתי האכילות יחד יש כמות של קביעות סעודה, לא יטול את ידיו ולא יברך 'המוציא', כיון שאינו מתעתד לאכול שיעור של קביעות סעודה, אולם עליו לברך ברכת המזון על שתי האכילות יחד. [סעיף א, ס"ק ג רח, ושעה"צ ס"ק ח; ביאורים ומוספים דרשו, 14]

אתמול למדנו

- חכמינו ז"ל אמרו שהש"ח שיחת חולין שיש בה קלות ראש ודברים בלתי ראויים, עובר על מצות 'עשה', שנאמר "ודברתם בם" - בדברי תורה - "ולא בדברים בטלים.
- נאמר בתורה: "בצדק תשפוט עמיתך". ופירשו חז"ל, שמלבד חובת הדין לדון דין צדק, נכללת במצוה זו החובה לכל אדם לדון את הזולת 'לכף זכות'.
- מי שהרע לו חברו, חובה עליו למחות מלבו את הדבר, כדי שלא יבוא לנקום בו. ואם שומר את הדבר בלבו, עובר על 'לא תטור'. ואם נקם בחבירו - עבר על 'לא תקום'.

מחר נלמד

- איזה דין מדיני 'טומאת אוכלין' נוגע להלכה גם בימינו?
- האוכל פחות מכזית לחם - האם צריך ליטול ידים?
- מאכל שיש עליו לחות מחמת קירור או הקפאה - האם צריך ליטול ידים לפני אכילתו?